

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

Douvay BOUDDAHAO

**CÁCH CHIẾU VẬT NHÂN VẬT
TRONG TÁC PHẨM CỦA VI HỒNG**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ, VĂN HÓA VÀ VĂN HỌC VIỆT NAM**

THÁI NGUYÊN - 2018

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

Douvay BOUDDAHAO

**CÁCH CHIẾU VẬT NHÂN VẬT
TRONG TÁC PHẨM CỦA VI HỒNG**

Ngành: Ngôn ngữ Việt Nam

Mã ngành: 8 22 01 02

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ, VĂN HÓA VÀ VĂN HỌC VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. ĐÀO THỊ VÂN

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu khảo sát, thống kê, nghiên cứu, kết luận trong luận văn là trung thực và chưa từng công bố ở bất kì công trình nào khác.

Tác giả

Douvay BOUDDAHAO

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến PGS.TS. Đào Thị Vân, người đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu để tôi có thể hoàn thành luận văn tốt nghiệp này.

Luận văn này là kết quả của một quá trình học tập và nghiên cứu. Vì vậy, tôi xin chân thành cảm ơn đến những người thầy, người cô đã giảng dạy các chuyên đề cao học cho lớp Ngôn ngữ K24 (2016 - 2018) tại trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên.

Xin chân thành cảm ơn trường Ban Giám hiệu, các thầy cô giáo khoa Tiếng Việt Trường Ngôn ngữ Đại học Quốc gia Lào.

Tôi xin gửi lời cảm ơn đến gia đình, bạn bè, người thân đã luôn ủng hộ và động viên tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện luận văn.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2018

Tác giả

Douvay BOUDDAHAO

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC BẢNG	iv
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	5
4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	5
5. Phương pháp nghiên cứu	6
6. Đóng góp của luận văn	7
7. Bố cục của luận văn.....	7
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN	8
1.1. Khái quát về chiếu vật	8
1.1.1. Khái niệm chiếu vật và phân loại nghĩa chiếu vật.....	8
1.1.2. Khái quát về phương thức chiếu vật (cách chiếu vật)	14
1.2. Lí thuyết ba bình diện của ngôn ngữ	21
1.2.1. Bình diện kết học.....	21
1.2.2. Bình diện nghĩa học	22
1.2.3. Bình diện dụng học.....	23
1.3. Giao tiếp và các nhân tố tham gia vào hoạt động giao tiếp.....	24
1.3.1. Khái niệm giao tiếp.....	24
1.3.2. Các nhân tố giao tiếp	25
1.4. Lí thuyết về lịch sử	29
1.4.1. Định nghĩa lịch sử.....	29
1.4.2. Các lí thuyết về phép lịch sử	30

Chương 2. KHẢO SÁT VÀ MIÊU TẢ CÁC CÁCH CHIẾU VẬT NHÂN VẬT TRONG MỘT SỐ TÁC PHẨM VĂN XUÔI CỦA VI HỒNG	34
2.1. Chiếu vật nhân vật bằng cách dùng các biểu thức tên riêng (gọi tắt là phương thức dùng tên riêng)	34
2.1.1. Nhận xét chung	34
2.1.2. Kết quả khảo sát	36
2.1.3. Đặc điểm của các biểu thức ngôn ngữ là tên riêng dùng để chiếu Vật trong tác phẩm của Vi Hồng.....	44
2.1.4. Các cách dùng biểu thức tên riêng để chiếu vật nhân vật trong tác phẩm của Vi Hồng.....	50
2.2. Chiếu vật nhân vật bằng cách dùng biểu thức miêu tả.....	52
2.2.1. Kết quả thống kê.....	52
2.2.2. Đặc điểm của các biểu thức miêu tả chiếu vật trong văn xuôi Vi Hồng.....	55
2.2.3. Một số cách xây dựng biểu thức miêu tả chiếu vật trong tác phẩm của Vi Hồng	59
2.3. Chiếu vật nhân vật bằng cách chỉ xuất trong văn Vi Hồng.....	63
2.3.1. Kết quả khảo sát	63
2.3.2. Đặc điểm của các biểu thức ngôn ngữ chỉ xuất dùng để chiếu Vật nhân vật trong tác phẩm của Vi Hồng	64
2.3.3. Một số cách chiếu vật bằng chỉ xuất trong tác phẩm của Vi Hồng.....	69
Chương 3. VAI TRÒ CỦA CÁC CÁCH CHIẾU VẬT NHÂN VẬT TRONG TÁC PHẨM CỦA VI HỒNG	74
3.1. Vai trò của chiếu vật nhân vật bằng cách dùng tên riêng trong tác phẩm của Vi Hồng.....	74
3.1.1. Dùng tên riêng để chiếu vật giúp người đọc xác định được chính xác nhân vật trong tác phẩm mà nhà văn định nói đến.....	74
3.1.2. Tên riêng thể hiện giới tính của nhân vật	75
3.1.3. Tên riêng thể hiện nguồn gốc dân tộc của nhân vật và tính dân tộc cho tác phẩm.....	77
3.1.4. Tên riêng thể hiện thái độ của tác giả đối với nhân vật.....	78

3.2. Vai trò của chiếu vật nhân vật bằng cách dùng biểu thức miêu tả trong tác phẩm của Vi Hồng	81
3.2.1. Biểu thức miêu tả thể hiện được đặc điểm ngoại hình của nhân vật.....	81
3.2.2. Chiếu vật bằng biểu thức miêu tả thể hiện được đặc điểm tính cách của nhân vật	85
3.2.3. Chiếu vật bằng biểu thức miêu tả thể hiện được vị thế, nghề nghiệp, chức vụ, học hàm học vị của nhân vật được qui chiếu.....	88
3.2.4. Chiếu vật bằng biểu thức miêu tả thể hiện được thân phận của nhân vật.....	94
3.3. Vai trò của chiếu vật nhân vật bằng cách chỉ xuất trong tác phẩm của Vi Hồng	94
3.3.1. Thể hiện được vai giao tiếp và vị thế của nhân vật trong tác phẩm.....	94
3.3.2. Thể hiện được nghề nghiệp, chức vụ, giới tính của nhân vật.....	95
3.3.3. Thể hiện được thái độ của tác giả hay của nhân vật đối với nhân vật	96
3.3.4. Góp phần đa dạng cách diễn đạt cho tác phẩm	97
3.3.5. Thể hiện giới tính của nhân vật	97
KẾT LUẬN	99
TÀI LIỆU THAM KHẢO	101

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1:	Bảng miêu tả mối quan hệ giữa các bộ môn ngôn ngữ học	23
Bảng 2.1:	Bảng tổng kết số lượng nhân vật có tên riêng và không có tên riêng trong 4 tác phẩm của Vi Hồng	37
Bảng 2.2:	Bảng tổng kết số nhân vật có tên riêng và số các biểu thức tên riêng trong 4 tác phẩm của Vi Hồng	38
Bảng 2.3:	Bảng tổng kết các nhân vật không được chiếu vật bằng tên riêng.....	39
Bảng 2.4:	Bảng tổng kết số lượt dùng của các biểu thức tên riêng để qui chiếu nhân vật trong 4 tác phẩm của Vi Hồng (gồm tên và tổ hợp từ biểu thị tên riêng).....	41
Bảng 2.5:	Bảng tổng kết số lượt dùng của các biểu thức tên riêng trong tác phẩm <i>Vào hang</i>	41
Bảng 2.6:	Bảng tổng kết số lượt dùng của các biểu thức tên riêng trong tác phẩm <i>Người trong ống</i>	42
Bảng 2.7:	Bảng tổng kết số lượt dùng của các biểu thức tên riêng trong tác phẩm <i>Tháng năm biết nói</i>	43
Bảng 2.8:	Bảng tổng kết số lượt dùng của các biểu thức tên riêng trong tác phẩm <i>Chông thật vợ giả</i>	44
Bảng 2.8:	Bảng tổng kết các biểu thức tên riêng cấu tạo đơn âm hoặc đa âm	45
Bảng 2.9:	Bảng tổng kết biểu thức tên riêng có cấu tạo là một tổ hợp từ.....	46
Bảng 2.10:	Bảng thống kê các biểu thức miêu tả chiếu vật trong 4 tác phẩm văn xuôi của Vi Hồng.....	53
Bảng 2.11:	Bảng tổng kết số lượt sử dụng biểu thức chiếu vật nhân vật theo phương thức chỉ xuất trong văn xuôi Vi Hồng	64
Bảng 2.12:	Bảng tổng kết các biểu thức chiếu vật nhân vật theo phương thức chỉ xuất có cấu tạo là từ trong 4 tác phẩm của Vi Hồng	65

Bảng 2.13:	Bảng tổng kết các biểu thức chiếu vật nhân vật theo phương thức chỉ xuất có cấu tạo là cụm từ trong 4 tác phẩm của Vi Hồng.....	66
Bảng 2.14:	Bảng tổng kết các biểu thức chỉ xuất nhân vật trong văn Vi Hồng được phân loại theo ngôi.	67
Bảng 2.15:	Bảng tổng kết các biểu thức chiếu vật nhân vật mang ý nghĩa định vị vai giao tiếp số ít hay số nhiều.....	68
Bảng 2.16:	Bảng tổng kết các cách chiếu vật theo phương thức chỉ xuất trong tác phẩm của Vi Hồng	71

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Để hiểu được nghĩa của một phát ngôn, diễn ngôn, trước hết phải xác định được nghĩa chiếu vật của các biểu thức chiếu vật trong phát ngôn, diễn ngôn đó. Nghĩa chiếu vật của các biểu thức chiếu vật trong phát ngôn, diễn ngôn có thể là sự vật (hiểu theo nghĩa rộng, trong đó bao gồm cả người), hành động hay tính chất. Nói một cách khác, giá trị đúng, sai của một câu tùy thuộc vào sự chiếu vật của các từ tạo nên câu và sự chiếu vật của cả câu. Bởi vậy, chiếu vật là vấn đề dụng học đầu tiên mà các nhà ngữ dụng học quan tâm.

1.2. Vi Hồng là một nhà văn dân tộc được mệnh danh là “kiến tướng” của văn học thiếu số. Ông đã nhận được nhiều giải thưởng văn học do nhà nước trao tặng. Với sức sáng tạo của khối óc, sự chân thực của cảm xúc và bầu nhiệt huyết của con tim, Vi Hồng đã góp một tiếng nói chân thành, sâu sắc vào bản đàn văn học viết về miền núi. Các tác phẩm của ông được lấy từ chất liệu cuộc sống, thiên nhiên và con người núi rừng Việt Bắc, nơi mà nhà văn sinh ra, yêu mến và vô cùng am hiểu.

1.3. Nhân vật trong mỗi tác phẩm văn học chính là linh hồn, là tư tưởng, là tình cảm mà người nghệ sĩ gửi gắm, kí thác. Trong tác phẩm của Vi Hồng, thế giới nhân vật hiện lên sinh động, phong phú. Mỗi cái tên đều chứa đựng một ý nghĩa. Phân tích, tìm hiểu tác phẩm văn chương nói chung, văn Vi Hồng nói riêng, ngoài việc quan tâm đến ngôn ngữ, thi pháp, kết cấu, giọng điệu, phong cách... không thể không chú ý đến cách gọi tên nhân vật, miêu tả nhân vật bằng các phương tiện ngôn ngữ mà các nhà văn sử dụng.

1.4. Đã có nhiều công trình nghiên cứu về chiếu vật và phương thức chiếu vật nhưng chưa có công trình nào nghiên cứu về cách chiếu vật (phương thức chiếu vật) nhân vật trong tác phẩm của Vi Hồng một cách công phu và bài bản.